NUMELE DE MĂSURĂ ROMÂNEŞTI

DANA NICULESCU
Universitatea din Amsterdam

Acest studiu se ocupă de o categorie semilexicală de la nivelul grupului nominal, construcţia pseudo-partitivă, numită astfel pentru a o deosebi de o construcţie partitivă propriu-zisă. Şase subcategorii de construcţii pseudo-partitive au fost identificate (Vos 1999): numele de cantitate (*mulţime, duzină*), numele unor unităţi de măsură (*litru, kilogram*), numele de măsură propriu-zise (*pahar, sticlă, cutie*), numele partitive (*parte, bucată*), numele colective (*grup*) şi numele de tipuri de obiecte (*tip, sortiment*). Dintre acestea, voi viza o singură subcategorie de pseudo-partitive, şi anume Grupul Măsură: *sticlă de vin, pahar de apă.*

Voi analiza numele de măsură în limba română ca pe un element semilexical, situat însă pe o treaptă foarte joasă de gramaticalizre, având în vedere comportamentul său care este în mare proporţie diferit de cel al acestor unităţi în limbi precum engleza, germana, olandeza. Dacă numele de măsură este un element semilexical, înseamnă că N1 face parte din proiecţia extinsă a unui GN precum *un pahar de vin,* în timp ce N2 este centrul său lexical.

Lucrarea are trei secţiuni: în prima secţiune voi discuta conceptul de construcţie pseudopartitivă şi pe cel de categorie semilexicală − încercând să propun o definiţie unitară a sa, cea de-a doua secţiune va trata caracteristicile structurii cu nume de măsură, care au fost invocate pentru a testa semilexicalitatea numelui de măsură, iar cea de-a treia secţiune prezintă reprezentarea sintactică a structurilor cu N1 nume de măsură şi o concluzie privitoare la specificul numelor de măsură româneşti.

1. *Construcţia pseudopartitivă N1-de-N2 şi semilexicalitatea lui N1*

Construcţia pseudopartitivă (PSP) a fost subiectul a numeroase studii, începând cu Selkirk (1977) şi Jackendoff (1977). Selkirk este autoarea care distinge structurile partitive (1) de cele pseudopartitive, în care N2 nu poate primi determinant (2) (**un pahar de acest vin*).

(1) *un pahar din acest delicios vin*
(2) *un pahar de vin*

Ulterior, construcţia pseudopartitivă a fost analizată în lumina ipotezei lansate de lingvişti precum Szabolcsi (1994) şi Kayne (1994) privind structura paralelă a GD şi a GComp. Un număr de studii au tratat structura PSP ca fiind o construcţie pur nominală (Van Riemsdijk 1998, Stavrou 2003, Alexiadou *et. al* 2003, Tănase-Dogaru 2008), în timp ce un grup semnificativ de autori au analizat-o ca o structură care la origine este predicativă, cu N1 predicat şi cu prepoziţia *de* ca o copulă nominală (Moro 1997, Corver 1998, Den Dikken 2006). În această lucrare, voi urma prima direcţie, care nu propune unificarea unei structuri predicative cu o structură nominală.

BDD-V816 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 3.41.188.32 (2026-11-08 04:29:11 UTC)

În cadrul acestei a doua direcţii de analiză, diferiţi autori au plasat numele de măsură (sau pe N1 în construcţia PSP în general) undeva în spaţiul funcţional al grupului nominal. Având în vedere că nu are valoare lexicală, numele de măsură trebuie să facă parte din proiecţia funcţională a lui N2 (centrul lexical al structurii). S-a argumentat că substantivul de măsură este un cuantificator Q (Loebel 1989, *apud* Corver, Van Riemsdijk 2001), ceea ce este contrazis de faptul că un grup de măsură nu poate apărea fără să fie dominat de un cuantificator sau de un determinant (3).

(3) a. *Dă-mi **un** pahar de apă.*
b. *Am băut paharu**l** de apă.*

N1 din construcţiile PSP româneşti a fost analizat şi ca un clasificator Cl^0 (Tănase-Dogaru 2008), urmând analizele lui Cheng, Sybesma (1999) sau Borer (2005).

În sfârşit, există studii care sugerează existenţa unei proiecţii funcţionale separate *Grup Măsură* (GM) (Alexiadou *et al.* 2003, Stickney 2004), plasate imediat sub Grupul Cuantificator (GQ). Sub (a) se află reprezentarea schematică a structurii GD care conţine un grup de măsură (GM).

(a) [GD [GQ [**GM** [GN]]]]

Construcţiile pseudopartitive în totalitatea lor au fost analizate adesea ca fiind un exemplu de **categorie semilexicală** (SL). Categoriile semilexicale, elemente aflate în zona dintre spaţiul lexical şi cel funcţional, au primit diverse definiţii. Pe de o parte, ele au fost considerate *categorii cvasi-funcţionale, care păstrează unele trăsături lexicale* (Van Reimsdijk 1998, Stavrou 2003), pe de altă parte, au fost analizate ca fiind *unităţi lexicale care au folosire funcţională în anumite construcţii* (Cardinaletti, Giusti 2001).

Van Riemsdijk (1998) introduce o opoziţie nouă în cadrul trăsăturilor funcţionale: el le împarte în trăsături gramaticale G şi funcţionale F. Această clasificare îi permite să definească unităţile semilexicale ca fiind fie [+F, -G], fie [-F, +G]. El descrie N1 din structurile PSP ca [+F, -G]. Van Riemsdijk dă următoarea reprezentare a structurilor pseudopartitive din limbile romanice, prin urmare şi din română, în care conectorul *de* face legătura dintre N1 şi N2 (b).

(b) F une bouteille de vin („o sticlă de vin’’)

$[GN_F\ [N_F$ une $[N_S$’$[N_S$ bouteille $[GP_F\ [P_F$ de $[N_L$ vin$]]]]]]]$

Simbolurile N_F, N_S, N_L şi P_F notează, în ordine, un nume funcţional, un nume semilexical, un nume lexical şi o prepoziţie funcţională.

Într-o analiză a verbelor auxiliare, Cardinaletti, Giusti (2001) le consideră categorii lexicale care intră în derivaţie ca centre funcţionale; trăsăturile funcţionale ale auxiliarelor ar reprezenta de fapt „lipsa sau suprimarea trăsăturilor lor lexicale” (p. 372).

Inexistenţa unei analize unitare a categoriilor SL duce la concluzia că domeniul semilexicalităţii este foarte larg, cuprinzând elemente cu grade diferite de lexicalitate sau funcţionalitate. Domeniul categoriilor semilexicale ar fi cuprins între o extremă − elementul care are cel puţin o trăsătură care nu este lexicală − şi cealaltă extremă − elementul cu cel puţin o trăsătură care nu este funcţională/gramaticală.

O serie de argumente au fost aduse atât de Van Riemsdijk, cât şi de alţi autori (Stavrou 2003, Alexiadou *et al.* 2003, Stickney 2004, Tănase-Dogaru 2008 etc) pentru a demonstra că

BDD-V816 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 3.41.188.32 (2026-11-08 04:29:11 UTC)

N1 din construcţiile cum este (2) aparţine domeniului semilexical, având anumite trăsături care îl plasează între elementele pur funcţionale şi cele pur lexicale. Proprietăţile lexicale ale numelor de măsură au fost observate de Vos (1999) pentru limba olandeză; ele sunt de natură morfologică în special, dar şi sintactică. O parte dintre acestea, posibilitatea de pluralizare (*pahare de apă*), existenţa unei forme diminutivale (*păhărel de vodcă*) şi acceptarea unui determinant definit sau nedefinit (*un pahar/paharul de apă*), se aplică şi la limba română. Se adaugă faptul că numele de măsură aparţin unei clase deschise (de exemplu sunt atrase neologisme: *un pet de cola*).

Comparând structura *un pahar de apă* cu o altă construcţie PSP în care N1 este considerat semilexical, i.e. *un litru de apă,* se constată că în acest ultim exemplu *litru* nu are nicio conexiune cu un referent, pe când în cazul lui *pahar*, legătura cu referentul său se păstrează, ceea ce este un indiciu al faptului că cele două elemente ocupă poziţii diferite pe scara gramaticalizării. În exemplul (3.a) *Dă-mi un pahar de apă.*, sensul este 'Vreau apă într-o cantitate echivalentă cu un pahar, iar recipientul in care este servită nu e nevoie să fie un pahar, ci orice tip de recipient similar ca mărime – o cană, o ceaşcă etc.' Cu toate acestea, putem presupune că *pahar* este referenţial şi în acest context, dar prin uzul frecvent al combinaţiilor de tipul *pahar de apă*, *pahar* a devenit un fel de etichetă generică pentru 'recipient care are măsurile unui pahar'. Posibilitatea de a substitui paharul prin orice alt recipient similar s-ar putea datora faptului că în astfel de enunţuri existenţa referentului lui *pahar* nu este o precondiţie. Este posibil ca paharul, apa sau amândouă să nu existe; aceasta este o proprietate a GN-urilor nonspecifice (Ihsane 2008).

Distincţia măsură/recipient (Stavrou 2003)

Comportamentul ambiguu al construcţiilor PSP cu nume de măsură (de exemplu, caracteristica verbului de a putea selecta fie pe N1 fie pe N2, vezi (6a, b)) a fost pus pe seama faptului că această structură nominală include două reprezentări sintactice distincte. În prima reprezentare (6a), GMăsură este o monoproiecţie şi un singur referent, centrul lexical pe N2, în timp ce N1 este un element semilexical, denotând o măsură (c) (Stavrou 2003: 331). În cea de-a doua reprezentare (d), N1 este un element lexical, denotând un recipient, care îl ia pe N2 ca modificator (6b).

(c) [GQ [Q **un** [GM(ăsură) **pahar** [M [GN (**de**) **apă**]]]]]

(d) [D **paharul** [GNum [GN [N [GN **(de) apă**]]]]]

Stavrou (2003) afirmă că ceea ce duce la interpretarea lui N1 ca *măsură* este prezenţa cuantificatorului în contexte non-specifice, cum este (6a), şi s-selecţia (verbul îl selectează pe N2). Lectura de recipient a lui N1 este activată de prezenţa elementului D care îl domină pe N1 şi de s-selecţie (verbul îl selectează pe N1).

2. *Teste care dovedesc semilexicalitatea lui N1 în Grupul Măsură*

Ipoteza de la care se porneşte în studiile menţionate anterior este că N2 este centrul lexical al structurii pseudopartitive *un pahar de apă,* în timp ce N1 este un element non-referenţial, care intră în derivaţie ca centru al unei proiecţii funcţionale. Scopul acestei secţiunii va fi de a determina în ce măsură N1 din Grupul Măsură se comportă diferit de N1 din structuri cu două centre lexicale N (cum este structura partitivă sau N1-cu-N2) şi în ce măsură N1 rămâne referenţial în Grupul Măsură.

BDD-V816 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 3.41.188.32 (2026-11-08 04:29:11 UTC)

2.1. Neconcordanţe în acordul verb-subiect

Anumite neconcordanţe în acordul verb-subiect, cum ar fi posiblitatea acordului atât la singular, cât şi la plural, reprezintă un argument pentru semilexicalitatea lui N1(Van Riemsdijk 1998, Vos 1999).

(4) a. ***Şase ceşti*** *de cafea pe zi* ***sunt*** *prea multe pentru mine.*
b. *Şase ceşti de* ***cafea*** *pe zi* ***este*** *prea mult pentru mine.*
(5) a. ***Şase studenţi sunt*** *prea mulţi.*
b. ***Şase studenţi e*** *prea mult.*

În contexte precum (4b), în loc de acordul la plural indus de N1 *ceşti* (ca în 4a, unde N1 este considerat lexical), apare acordul la singular, aparent indus de N2 *cafea.* În structură este întotdeauna prezent un cuantificator, sub forma numeralului cardinal. Pe de altă parte, aceeaşi neconcordanţă poate apărea în condiţii de coocurenţă cu un cuantificator, fără ca un nume de măsură să fie prezent în structură (a se compara (5b) cu (5a)).

Voi prelua analiza numeralelor cardinale a lui Corver, Zwarts (2006), care le consideră ca fiind predicate generate în poziţia de complement al lui N, dar care se deplasează la Spec,NumP ca să-şi verifice trăsătura [+Cardinalitate], pe care o împărtăşesc cu centrul Num. Un număr de studii plasează numeralul în Spec,NumP (Li 1999, Ionin, Matushansky 2006). Într-un context ca (4b) sau (5b), o categorie funcţională suplimentară este proiectată de GN, un Grup Clasificator, plasat deasupra lui GNum (cf. Kayne 2005, *apud* Tănase-Dogaru 2009). În limbile asiatice, cum sunt chineza sau japoneza, unul din rolurile principale ale clasificatorilor este de a transforma un nume masiv într-unul numărabil (Chierchia 1998). În contexte cum sunt (4b), (5b), rolul clasificatorului este de a transforma un cuantificator specific substantivelor numărabile într-un cuantificator specific masivelor, care denotă o singură cantitate (de exemplu, ‘cantitatea a şase ceşti de cafea’). În contextele de mai sus, numeralul+clasificator se ridică la GQ. Consider că prezenţa clasificatorului în structură, şi nu caracterul lexical sau semilexical al elementului *ceşti* duce la acordul la singular. Ambele contexte, (4a şi 4b) conţin Grupuri Măsură.

(e) [GQ şase [Q [GM ceşti [M [GCl [Cl_{+Masiv} [GNum [Num [GN [(de) cafea]]]]]]]]]]

2.2. S-selecţia

În literatura privind construcţiile PSP au fost observate o serie de neconcordanţe semantice privind selecţia de către verb a lui N1 sau a lui N2 (6(a), respectiv, 6(b)) şi posibilitatea ca nu numai N2, dar şi N1 să primească un modificator adjectival care codează o proprietate a lui N2 (7(a), respectiv, 7(b, c)) (Selkirk 1977, Van Riemsdijk 1998, Stavrou 2003, Stickney 2004).

(6) a. *Vreau* ***să beau*** *un pahar de* ***apă****.* − verbul selectează pe N2
b. ***Am luat*** *de pe masă* ***un pahar*** *de apă.* − verbul selectează pe N1
(7) a. *Am băut o sticlă de vin* ***delicios****.* − adjectivul îl modifică pe N2:
b. *Am băut o* ***delicioasă*** *sticlă de vin.* − adjectivul îl modifică pe N1: 7 (b şi c)
c. *Am băut o sticlă de vin* ***delicioasă****.*

Aceste neconcordanţe au fost puse pe seama statutului semilexical al lui N1 în (6a) şi în (7b şi c): neavând sens lexical, verbul va selecta singurul nominal cu valoare lexicală, N2, iar adjectivul poate apărea ca modificator al lui N1.

BDD-V816 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 3.41.188.32 (2026-11-08 04:29:11 UTC)

N1 indică o măsură, prin urmare este transparent şi permite adjectivului să-şi vadă adevăratul regent prin el. Dacă N1 este lexical, poate avea propriul său modificator (8).

(8) *Am cinci **pahare** de apă **albastre**.*

Mai întâi, trebuie remarcat că nu numai Grupurile Măsură au acest comportament referitor la s-selecţie, ci şi alte combinaţii N-prep-N (9).

(9) a. *o reţetă **delicioasă** cu ciuperci şi pui* (Google)
b. *un **delicios** platou vânătoresc*
c. *o **delicioasă** sticlă cu vin*
d. *Am mâncat împreună un **delicios** platou cu carne.*

În cele patru contexte de sub (9), atât N1, cât şi N2 sunt centre lexicale, totuşi, modificarea lui N1 de către adjectivul care indică o proprietate a lui N2 este posibilă. În plus, în alte cazuri, deşi N1 este un element semilexical, transparent, având în vedere că este un nume al unei unităţi de măsură, el nu acceptă modificatorul lui N2 (10).

(10) **un litru **bun** de vin*
o duzină **gustoasă de piersici*

Aceste date ar sugera că N2 poate transfera modificatorul său lui N1 numai pentru că N1 are un referent, care are capacitatea de a accepta un adjectiv calificativ. Faptul că N1 este încă referenţial este indicat şi de posibilitatea de a avea proprii modificatori adjectivali, chiar într-un context non-specific (11a). Mai mult, N1 poate primi doi modificatori, unul care se referă la o proprietate a sa şi altul care trimite la o proprietate a lui N2 (11b).

(11) a. *Vreau o sticlă **mare** de parfum **bun**.* (context non-specific)
b. *Pe masă era sticla aceea **ciudată**, dar aparent **delicioasă**, de vin.*

Româna permite şi alt tip de neconcordanţă semantică, pe lângă cel din (11b), şi anume, o neconcordanţă între selecţia verbului şi a adjectivului în (12). Verbul îl s-selectează pe N1, în timp ce N1 pare a fi transparent, ca un element semilexical, permiţând adjectivului *delicios*, care se referă la N2, să-l modifice.

(12) ***S-a spart**$_x$ tocmai **sticla**$_x$ aceea **delicioasă**$_y$ de **vin**$_y$.*

S-selecţia aduce, pe de o parte, argumente în favoarea faptului că N1 din construcţiile româneşti cu nume de măsură este in continuare referenţial, pe de altă parte, sugerează că în limba română tipul de context ((non)specific) nu influenţează posibilităţile de combinare ale lui N1.

Apariţia acestor neconcordanţe semantice în grupurile de măsură româneşti ar putea avea o altă explicaţie. În primul rând, trebuie făcută distincţia dintre două citiri posibile ale sintagmei *pahar de vin.* Prima citire, pe care nu o discut aici, este cea ‘finală’: ‘pahar care este folosit pentru vin, care conţine sau nu vinul’. În cea de-a doua citire, cea pseudopartitivă, care este obiectul analizei, sensul sintagmei este ‘pahar plin cu vin’. În toate contextele în care este folosit cu interpretare pseudopartitivă, condiţia ca substanţa sau conţinutul să fie prezent în recipient trebuie îndeplinită, prin urmare, ar fi de aşteptat ca proprietăţile substanţei să fie transferate recipientului. Acelaşi transfer are loc în contextul *copil bucălat* sau *fată blondă*, fenomen numit *metonimie integrată* (Kleiber 1994).

BDD-V816 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 3.41.188.32 (2026-11-08 04:29:11 UTC)

Este posibil ca acest transfer semantic să fie reflexul unui fenomen sintactic care are loc la nivelul grupului de măsură, şi anume, încorporarea (Baker 1988). Există anumite argumente care pledează pentru a analiza structura cu nume de măsură ca pe un exemplu de încorporare N+N.

1. Există o structură pereche pentru PSP, construcţia partitivă, în care N2 funcţionează ca un GD, fără restricţii formale.

2. N1 este relaţional în construcţia PSP, N2 este complementul său (Chierchia 1998, Stavrou 2003).

3. N2 are anumite restricţii formale în structura PSP, nu este un GD, nu poate fi dominat de Q sau de D, poate numai să aibă modificatori.

4. Acest tip de structură compusă (sau pseudocompusă) apare numai pentru o clasă delimitată de substantive, numele de măsură (care se referă la un recipient).

5. N2 este probabil inert în ce priveşte domeniul de întindere (*scopal inert*) (Farkas, De Swart 2003), cu alte cuvinte, domeniul lui de întindere este determinat de domeniul regentului său, în care se încorporează. Dacă domeniul de întindere al lui N2 este diferit de cel al lui N1, este preferată construcţia partitivă (*Daţi-mi şi mie un pahar din vinul acela*).

Dacă într-adevăr se poate vorbi de încorporare în sintagmele cu nume de măsură, atunci structura încorporată are următoarele caracteristici: N2 poate fi specificat pentru numărul plural (*coş de mere*) (în aceste structuri s-ar putea vorbi de *încorporare semantică*, cf. Dobrovie *et al.* 2006, care preiau termenul lui Van Geenhoven 1995), N2 acceptă modificatori proprii (11a), prin urmare, am putea vorbi de pseudoîncorporare (Massam 2001) şi nu de încorporare propriu-zisă, şi nu în ultimul rând, atât N1, cât şi N2, sunt transparenţi în discurs (engl. *discourse transparent*), ceea ce ar fi o indicaţie a faptului că încorporarea ar fi avut loc în sintaxă (Farkas, De Swart, 2003).

În urma încorporării (nu este relevant despre ce tip de încorporare este vorba), grupul nominal *pahar de vin* se comportă ca o unitate, în sensul că se deplasează ca grup pentru a-şi verifica trăsăturile cum ar fi numărul sau determinarea. Acest tip de deplasare a unui GN, ca grup, cu efect de tip *snowball* este descris de Aboh (2003). Aşa se poate explica poziţia modificatorului în (6b) şi (6c) (*delicioasa sticlă de vin, sticla de vin delicioasă*).

(f) [GD [D [GF_{Adj} delicioasă [GMăsură sticlă [M [GN (de) vin]]]]]]]

(Deplasare de tip *snowball*)

Prin ridicarea lui GM la D, adjectivul *delicios* va apărea în poziţie postnominală, ca în exemplul (7c) (*sticla de vin delicioasă*). Prin ridicarea ulterioară a lui *delicios* la D, rezultă topica din (7b) (*delicioasa sticlă de vin*).

2.3. Topicalizarea parţială (*split topicalization*) (Van Riemsdijk 1998, Stavrou 2003, Alexiadou *et al.* 2003).

S-a observat că structurile PSP se comportă diferit de cele partitive în ceea ce priveşte topicalizarea parţială (a se vedea (13a) vs. (13b)).

(13) a. ***Din acest vin*** *am băut* ***un pahar***.
b. ***Vin*** *am băut* ***un pahar***.

Se poate vedea că în (13b) prepoziţia *de* dispare dacă N2 este deplasat în poziţie de Topic. Aceasta se datorează statutului nonlexical al lui *de*. Prepoziţia funcţională *de* este un marcator al modificării în GN, iar în cazul în care N2 este ridicat din GN, această marcă nu

BDD-V816 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 3.41.188.32 (2026-11-08 04:29:11 UTC)

mai este necesară, prin urmare nu mai este lexicalizată. În plus, Stavrou (2003) a observat că topicalizarea lui N2 din structura PSP este posibilă numai dacă N1 este dominat de un cuantificator (cf. (13b)). Dacă N1 are drept proiecţie maximală un GD, topicalizarea lui N2 nu este posibilă (a se vedea (14a)). Acest efect apare însă şi în cazul construcţiilor partitive, care prezintă două centre lexicale (a se vedea 14(b)).

(14) a. **Vin am băut **paharele***.
b. **Din acest vin am băut **paharele***.

Consider că prezenţa cuantificatorului, şi nu a unui nume de măsură, duce la comportamentul diferit al structurilor PSP şi al celor partitive cu privire la topicalizarea lui N2.

2.4. Neconcordanţe de acord în reluarea anaforică

Reluarea anaforică a lui N1 non-referenţial, nume care desemnează o cantitate şi care nu este centrul de grup, nu ar trebui să fie permisă. Cu toate acestea, exemplul (15a) conţine un N1 non-specific într-un grup de măsură, care este reluat anaforic, prin urmare, legătura cu referentul este păstrată. Reluarea lui N2 este, de asemenea, posibilă (15b). Reluarea atât a lui N1, cât şi a lui N2 este posibilă în Grupurile Măsură specifice (15c).

(15) a. *Ai nevoie de o **linguriţă**$_i$ de zahăr.* Grup Măsură nonspecific
***O**$_i$ adaugi la compoziţie.*
b. *Ai nevoie de o linguriţă de **zahăr**.*
***Îl** adaugi la compoziţie.*
c. *Am băut ieri o sticlă de vin foarte bun. Am adus-**o** din Chile. /**L**-am adus din Chile.* Grup Măsură specific

Consider că posibilitatea ca acordul să se realizeze cu N2 în loc de N1 se datorează faptului că, semantic, structura PSP cu nume de măsură este o singură unitate, în care ambii termeni sunt vizibili la nivelul discursului.

2.5. Modificarea lui N1 nume de măsură printr-o propoziţie relativă (Van Riemsdijk 1998).

Un nume de măsură N1 nonlexical şi lipsit de referent nu poate avea modificatori. În exemplul (16a), în care GN este non-specific, relativa îl modifică pe N; de menţionat că ocurenţa relativei între N1 şi N2 nu este posibilă. În plus, chiar un adjectiv care trimite la N1 este acceptat într-un context nonspecific (16b). Condiţia este ca N1 să fie reluat în propoziţia a doua, pentru a evita ambiguitatea ‘pahar cu apă’/‘pahar pentru apă’. Nereluarea lui N1 în cea de-a doua propoziţie favorizează lectura ‘pahar pentru apă’. Acest test sugerează din nou faptul că N1 continuă să aibă un referent, chiar dacă este folosit ca nume de măsură.

(16) a. *Vreau să beau şi eu odată o sticlă de vin **care aibă sigiliu***.
b. *Dă-mi un pahar de apă, dar să fie **curat** paharul, te rog!*

2.6. Extrapoziţia (Selkirk 1977, Emonds 2001)

În limba română, extrapoziţia lui N2 în construcţia PSP nu este posibilă în niciun tip de context (17a), în timp ce structurile partitive acceptă extrapoziţia (17b)

(17) a. **O sticlă aş vrea de vin./*O sticlă am băut de vin.*
b. *O sticlă a mai rămas din acest vin.*

BDD-V816 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 3.41.188.32 (2026-11-08 04:29:11 UTC)

Imposibilitatea extrapoziţiei în contexte precum (17a) se datorează statutului lui *de*, de prepoziţie funcţională, care formează un GFuncţional, spre deosebire de statutul lui *din*, de prepoziţie lexicală, care proiectează un GPrep. Pe lângă aceasta, daca adoptăm ipoteza încorporării lui N2 în N1, devine clar de ce extrapoziţia nu este permisă (ar însemna excorporare).

2.7. Numele de măsură răspund la întrebarea *cât?*

O proprietate care diferenţiază substantive ca *pahar* de numele lexicale este capacitatea lor de a funcţiona ca o unitate de măsură, atât în context non-specific, cât şi specific (18a, b).

(18) a. *Cât zahăr se pune la prăjitură?*
Trei pahare.
b. *Cât zahăr să pun la prăjitură?*
Pune ***paharul*** *acesta şi încă unul.*

Testele propuse indică faptul că numele de măsură româneşti se află pe o treaptă foarte joasă de gramaticalizare. Acele proprietăţi sintactice care le diferenţiază de numele N1 din structuri clar lexicale, cum sunt cele partitive sau structura N1-cu-N2, pot avea şi o explicaţie alternativă. Considerând numele de măsură din limba română unităţi semilexicale, care pot funcţiona exclusiv ca o unitate de măsură, nume al unei cantităţi, trebuie făcută observaţia că ele îşi păstrează totuşi majoritatea trăsăturilor lexicale, inclusiv pe aceea de a trimite la un referent. Ca o concluzie secundară, interpretarea separată a structurilor non-specifice şi a celor specifice (Stavrou 2003) se dovedeşte nerelevantă pentru limba română.

3. *Concluzie: structura sintactică a structurilor PSP cu nume de măsură*

În secţiunea a doua au fost analizate pentru limba română testele propuse pentru a demonstra caracterul semilexical al numelor de măsură. S-a constatat că se pot da explicaţii alternative pentru anumite neconcordanţe care apar în construcţiile româneşti cu nume de măsură: acordul cu N2 în structuri de tipul *Şase ceşti de cafea e suficient* poate fi explicat prin prezenţa unui clasificator care *masifică* grupul cuantificatorl, s-selecţia lui N2 sau apariţia adjectivului lui N2 ca modificator al lui N1 ar putea fi explicată prin încorporarea lui N2 în N1, iar anumite efecte ale topicalizării lui N2 ar putea fi consecinţa faptului că prepoziţia *de* este o categorie funcţională. Pe de altă parte, N1 din Grupul Măsură are capacitatea de a indica o cantitate pură, în enunţuri care constituie răspunsul la întrebarea *cât.*

Dacă admitem că N1 este un element semilexical în contextele în care indică o măsură, şi nu un recipient, structura sintactică pe care o va avea o structura PSP cu nume de măsură va fi cea din (g), care reia într-o oarecare măsură structura propusă de Van Riemsdijk (1998), cu menţiunea că GN2 este dominat de un GF, al cărui centru este prepoziţia funcţională *de.*

(g) [GD (**acest**)[D[GQ[Q (**un**)[GMăsură **pahar**[M [GNum[Num[GN[N[GF
[F **de**[GN **vin**]]]]]]]]]]]]]

Nu am discutat aici statutul lui GN2, dar faptul că acceptă drept modificatori nu numai adjective restrictive (*o sticlă de vin franţuzesc*), ci şi calificative (*o sticlă de vin bun*), indică faptul că nu este un nume vid, ci că proiectează un anumit număr de categorii funcţionale.

BIBLIOGRAFIE

BDD-V816 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 3.41.188.32 (2026-11-08 04:29:11 UTC)

Aboh, Enoch, 2003, *The morpho-syntax of complement-head sequences. Clause structure and word order patterns in Kwa,* Oxford, Oxford University Press.
Alexiadou, Artemis, Liliane Haegeman, Melita Stavrou, 2003/2007, *Noun Phrase in the Generative Perspective*, Berlin, Mouton de Gruyter.
Baker, Mark, 1988, *Incorporation: A Theory of grammatical function changing,* Chicago, University of Chicago Press.
Borer, Hagit, 2005, *Structuring Sense. Vol. 1 In name only*, Oxford, Oxford University Press.
Cardinaletti, Anna, Giuliana Giusti, 2001, „*Semi-lexical* motion verbs in Romance and Germanic", în Corver, van Riemsdijk (eds.) 2001: 371−414.
Chierchia, Gennaro, 1998, „Reference to kinds across languages", *Natural Language Semantics*, 6, p. 339−405.
Coene, Martine, Yves d'Hulst (eds.), 2003, *From NP to DP*. vol.1*The syntax and semantics of noun phrases*, Amsterdam/Philadelphia, Benjamins.
Corver, Norbert, Henk van Riemsdijk (eds.), 2001, *Semi-lexical categories. The Function of Content Words and the Content of Function Words*, Mouton de Gruyter, Berlin/New York.
Corver, Norbert, Joost Zwarts, 2006, „Prepositional numerals", *Lingua*, 116, p. 811−835.
Dobrovie-Sorin, Carmen, Tonia Bleam, M. Teresa Espinal, 2006, „Bare Nouns, Number and Types of Incorporation", în Vogeleer, Tasmowski (eds.) 2006: 51−81.
Farkas, Donka, Henriette De Swart, 2003, *The Semantics of Incorporation: From Argument Structure to Discourse Transparency*, Centre for the Study of Language and Information.
Geenhoven, Veerle van, 1995, „Semantic Incorporation: a uniform semantics for West Greenlandic noun incorporation and West Germanic bare plural configurations", *Proceedings of CLS*, 31, p. 171−186.
Ihsane, Tabea 2008, *The Layered DP. Form and meaning of French indefinites*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins.
Kleiber, Georges, 1994, *Nominales*, Paris, Armand Colin.
Laenzlinger, Christopher, 2005, „French Adjective Ordering: Perspectives on DP internal movement types", *Lingua*, 115, p. 645−689.
Li, Yen-Hui Audrey, 1999, „Plurality in a classifier language", *Journal of East Asian Linguistics*, 8, p. 75−99.
Loebel, Elisabeth, 2001, „Classifiers and semi-lexicality: Functional and semantic selection", în Corver, van Riemsdijk (eds.), 2001: 223−273.
Massam, Diane, 2001, „Pseudo-Noun Incorporation in Niuean", *Natural Language and Linguistic Theory*, 19, 1, p. 153−197.
Riemsdijk, Henk van, 1998, „Categorial feature magnetism: The endocentricity and distribution of projections", *Journal of Comparative Germanic Linguistics*, 2, p. 1−48.
Stavrou, Melita, 2003, „Semi-lexical nouns, classifiers, and the interpretation(s) of the pseudo-partitive construction", în Coene d'Hulst (eds.) 2003: 329−353.
Stickney, Helen, 2004, „The pseudopartitive and its illusory projections", Umass Amherst ms.
Tănase-Dogaru, Mihaela, 2008, „Pseudo-partitives and (silent) classifiers in Romanian", *Proceedings of ConSOLE*, University of Leiden, p. 295−320.
Tănase-Dogaru, Mihaela, 2009, *The Category of Number. Its Relevance for the Syntax and the Semantic Typology of the Nominal Phrase*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.
Vogeleer, Zvetlana, Liliane Tasmowski (eds.), 2006, *Non-definiteness and plurality*, Amsterdam/Philadelphia, Benjamins.
Vos, Riet, 1999, *A Grammar of Partitive Constructions.* Teză de doctorat, Tilburg University.

Romanian Measure Phrases

Romanian measure phrases such as *pahar de apă ('glass of water')* are analyzed as being headed by a semi-lexical category, in the form of N1. What is specific for Romanian measure phrases is the fact that they occupy a very low position on the grammaticalization scale, preserving most of their

BDD-V816 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 3.41.188.32 (2026-11-08 04:29:11 UTC)

lexical properties, including the referent. As true quantity designators, they can constitute the answer to the question *'how much'*.

BDD-V816 © 2010 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 3.41.188.32 (2026-11-08 04:29:11 UTC)